

ZRNONAPREDKA²

PRIROČNIK

ChatGPT in socialni dialog

Praktični priročnik za
sindikalne zaupnice in
zaupnike

Ljubljana, avgust

2026

Avtorica:
dr. Alja Žorž

Uredniki:

Evelin Tožbar, Nežka Bozovičar,
Robert Grah, Barbara Filipov

**I FEEL
SLOVENIA**

**Sofinancira
Evropska unija**

PRIROČNIK

ChatGPT in socialni dialog

Praktični priročnik za sindikalne zaupnice in zaupnike

Projekt: ZRNO NAPREDKA 2 - Z znanjem do učinkovitega socialnega dialoga

Avtorica: dr. Alja Žorž

Uredniki: Evelin Tožbar, Nežka Bozovičar, Robert Grah, Barbara Filipov

Ljubljana, avgust 2026

Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus (ESS+). Projekt se sofinancira iz PEKP 2021–2027, cilja politike 4 »Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic«, prednostne naloge 6 »Znanja in spretnosti ter odzivni trg dela«, specifičnega cilja ESO4.4 »Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje« (ESS+).

<https://evropskasredstva.si/>

NA KRATKO

Kaj je ta priročnik? Praktičen vodnik za uporabo ChatGPT pri vsakodnevnom delu sindikalnega zaupnika ter pri sodelovanju z zaposlenimi in delodajalcem.	Komu je namenjen? Sindikalnim zaupnicam in zaupnikom, ne glede na predznanje o umetni inteligenci – od popolnih začetnikov do bolj izkušenih uporabnikov.
Kaj se boste naučili? 1. Kaj je ChatGPT in kako deluje. 2. Kako ga uporabiti pri vsakodnevnom delu sindikalnega zaupnika. 3. Kako ga uporabljati varno, odgovorno in učinkovito.	Kje dobite pomoč? Pišite dr. Alji Žorž na alja.zorz@guest.arnes.si ali si oglejte poglavje 7 (Pogosta vprašanja).

Kako brati ta priročnik – legenda simbolov

 Nasvet – praktičen napotek za takojšnjo uporabo	 Primer – ilustrativen primer poziva in odgovora iz prakse
 Kontrolna točka – korak v postopku, ki ga velja preveriti	 Opomba – kjer je potrebna posebna previdnost
 Pojem – razložen tudi v Glosarju (poglavje 8)	

KAZALO POGLAVIJ

1	ChatGPT in vloga sindikalnega zaupnika	4
2	Osnove umetne inteligence in delovanja orodij, kot je ChatGPT	6
3	Uporaba umetne inteligence pri delu sindikalnega zaupnika	13
4	Umetna inteligenca kot podpora socialnemu dialogu	16
5	Etični vidiki in varovanje podatkov	18
6	Omejitve umetne inteligence in pomen človeške presoje	20
7	Pogosta vprašanja (FAQ)	22
8	Glosar pojmov	23
9	Kontrolni seznam za varno, odgovorno in učinkovito uporabo ChatGPT	24

1 CHATGPT IN VLOGA SINDIKALNEGA ZAUPNIKA

I. Zakaj ta priročnik?

Projekt ZRNO NAPREDKA 2 - Z znanjem do učinkovitega socialnega dialoga je med sindikalnimi zaupnicami in zaupniki po Sloveniji izvedel analizo digitalnih kompetenc. Rezultati so pokazali dvoje: po eni strani veliko zanimanje in željo po usposabljanju za uporabo orodij umetne inteligence, po drugi strani pa razmeroma nizko razumevanje, kako ta orodja dejansko delujejo in kje lahko dejansko koristijo pri vsakodnevnem delu.

Ta priročnik je nastal kot odgovor na to vrzel. Namenjen je temu, da vam umetno inteligenco – in konkretno orodje ChatGPT – približa na razumljiv, praktičen in varen način, brez nepotrebnega tehničnega žargona.

Nasvet

Priročnika ni treba brati od začetka do konca. Poglavja 3 in 4 lahko uporabite kot priročnik za takojšnjo, praktično pomoč pri konkretnih nalogah.

II. Umetna inteligenca kot podporno orodje

ChatGPT in podobna orodja niso namenjena nadomeščanju človeške presoje, temveč njeni podpori. Umetna inteligenca lahko izjemno hitro pripravi osnutek besedila, povzame dolg dokument ali strukturira ideje – vendar končno odločitev, presojo o ustreznosti odgovora in odgovornost za uporabljeno gradivo vedno nosi človek.

Pri delu sindikalnega zaupnika je ta razmejitev še posebej pomembna: umetna inteligenca lahko pomaga pri informiranju, pripravi gradiv in strukturiranju vsebin, nikoli pa ne sme nadomestiti strokovne, pravne ali osebne presoje zaupnika, še posebej kadar gre za občutljive zadeve zaposlenih.

Opomba

ChatGPT je pomočnik pri pripravi vsebin, ne pa nadomestek za pravno svetovanje, pogajalsko izkušnjo ali osebni stik z zaposlenimi.

III. Vloga sindikalnega zaupnika v digitalni dobi

Sindikalni zaupnik ima v organizaciji vsaj tri ključne vloge: je posrednik informacij med zaposlenimi in vodstvom, zagovornik pravic in interesov zaposlenih ter soustvarjalec socialnega dialoga z delodajalcem. Vsaka od teh vlog zahteva veliko pisanja, iskanja informacij, priprave gradiv in komuniciranja.

- Kot posrednik informacij: ChatGPT lahko pomaga hitro pripraviti razumljive povzetke zakonodaje ali kolektivnih pogodb za zaposlene.
- Kot zagovornik pravic: ChatGPT lahko pomaga strukturirati argumente in pripraviti gradiva za zagovor stališč zaposlenih.
- Kot soustvarjalec dialoga: ChatGPT lahko pomaga pripraviti izhodišča, vprašanja in scenarije za pogajanja z delodajalcem.

V nadaljevanju priročnika bomo za vsako od teh vlog pokazali konkretne, uporabne primere.

 Moji zapiski

2 OSNOVE UMETNE INTELIGENCE IN DELOVANJA ORODIJ, KOT JE CHATGPT

I. Kaj je umetna inteligenca in kaj je ChatGPT?

Umetna inteligenca (UI oz. angleško AI – Artificial Intelligence) je širok pojem, ki označuje računalniške sisteme, sposobne opravljati naloge, ki so običajno zahtevale človeško razumevanje – na primer prepoznavanje jezika, sklepanje ali ustvarjanje vsebin.

Pojem: Generativna umetna inteligenca

Podvrsta umetne inteligence, ki na podlagi naučenih vzorcev ustvarja nove vsebine – besedilo, slike, zvok ali video – namesto da bi le razvrščala ali analizirala obstoječe podatke.

ChatGPT je eno izmed orodij generativne umetne inteligence, ki ga je razvilo podjetje OpenAI. Namenjen je razumevanju in ustvarjanju besedila: lahko odgovarja na vprašanja, piše in ureja besedila, povzema dokumente, prevaja in pomaga pri organizaciji misli. Deluje kot digitalni pomočnik, s katerim se pogovarjate v naravnem jeziku – slovenščini, angleščini ali katerem koli drugem jeziku.

ChatGPT ni edino tovrstno orodje. Podobne storitve ponujajo tudi Microsoft Copilot, Google Gemini in Claude podjetja Anthropic. Vsa delujejo na podobnem principu – z velikimi jezikovnimi modeli – vendar se razlikujejo po podrobnostih, ceni in dodatnih funkcijah.

II. Zmožljivosti ChatGPT

ChatGPT lahko sindikalnemu zaupniku koristi pri celi vrsti nalog:

- priprava in urejanje besedil (obvestila, vabila, dopisi, zapisniki),
- povzemanje daljših dokumentov (zakonodaja, kolektivne pogodbe, poročila),
- razlaga zahtevnejših vsebin v razumljivem, vsakdanjem jeziku,
- prevajanje besedil med jeziki,
- analiza besedil in iskanje ključnih poudarkov,
- iskanje in primerjava informacij ter dobrih praks,
- pomoč pri načrtovanju in organizaciji dela,
- ustvarjanje idej (brainstorming) in podpora pri učenju.

Kakovost odgovora je v veliki meri odvisna od kakovosti vašega poziva (angleško prompt) – temu je namenjeno naslednje poglavje. Umetna inteligenca ima tudi pomembne omejitve, ki jih podrobneje predstavimo v poglavju 6 – teh se je smiselno zavedati že od začetka.

III. Prvi koraki: registracija in prijava

Korak 1: Odprite spletno stran

V spletnem brskalniku (Chrome, Edge, Safari ...) odprite naslov chatgpt.com (starejši naslov chat.openai.com prav tako deluje in vas samodejno preusmeri).

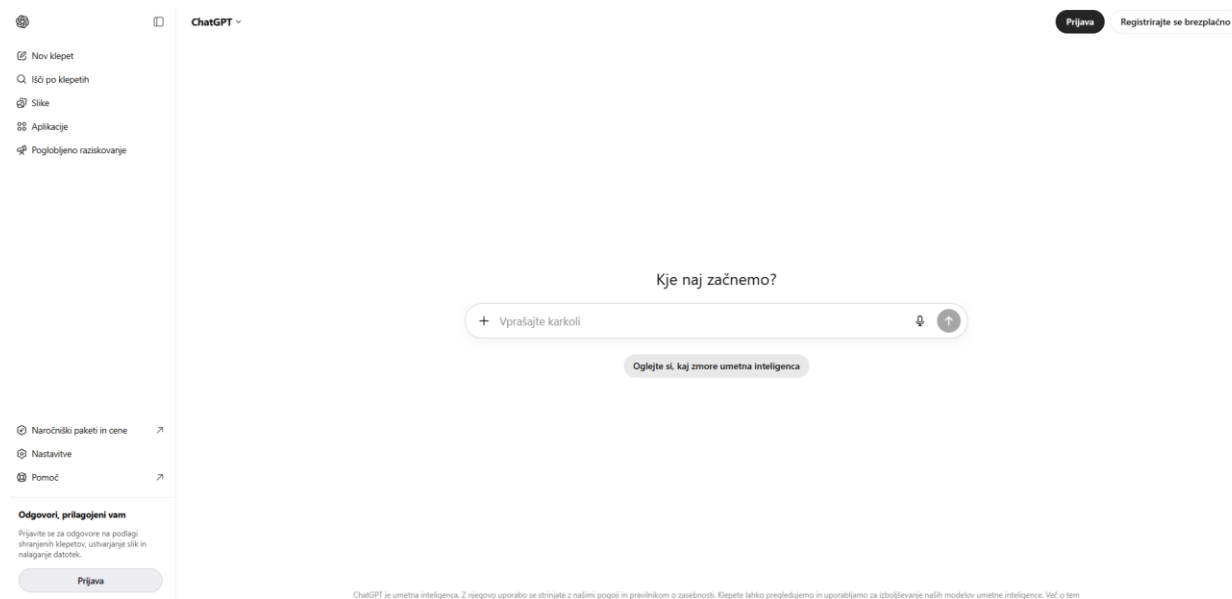

Nasvet

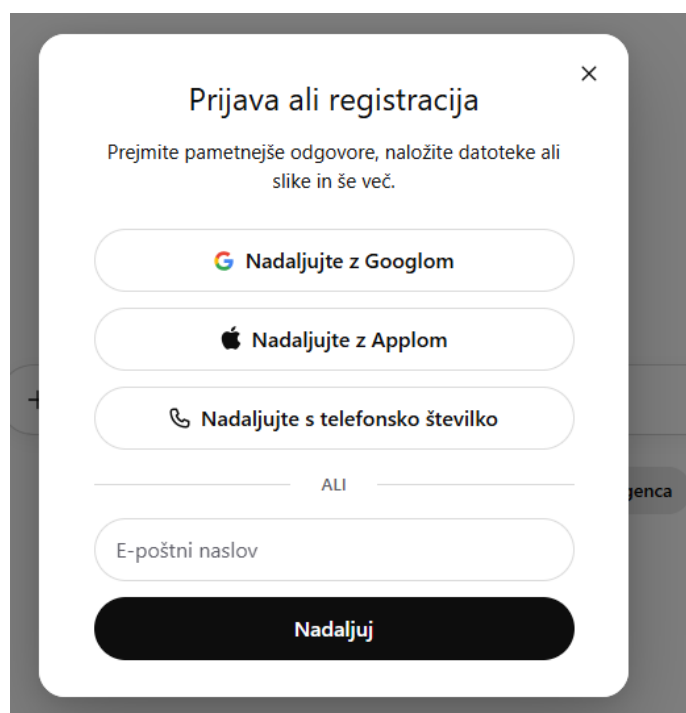
ChatGPT lahko preizkusite tudi brez računa in registracije – takoj po vstopu na stran lahko začnete klepetati. Brez računa pa si ChatGPT ne zapomni pogovorov med sejami, ne morete uporabljati nastavitvev po meri (Custom Instructions) in imate dostop le do osnovnega, počasnejšega modela. Za resno delo priporočamo, da si ustvarite račun.

Korak 2: Ustvarite račun

Kliknite gumb »Prijava« (Log in) ali »Registrirajte se brezplačno« (Sign up for free) v zgornjem desnem kotu.

Odpre se okno za prijavo ali registracijo, v katerem izberete način, kako želite nadaljevati.

Na voljo imate več možnosti:

- z obstoječim računom Google,
- z obstoječim računom Apple,
- s telefonsko številko ali
- z e-poštnim naslovom.

Če izberete Google ali Apple, se prijavite s podatki svojega obstoječega računa in sledite navodilom na zaslonu.

Če izberete telefonsko številko, vnesite svojo telefonsko številko in sledite navodilom za potrditev prijave.

Če izberete e-poštni naslov, ga vnesite v predvideno polje in kliknite »Nadaljuj«. Na vneseni e-poštni naslov boste prejeli potrditveno kodo. Odprite svoj e-poštni predal, poiščite sporočilo s kodo, jo vnesite v prikazano polje in ponovno kliknite »Nadaljuj«.

Preverite svoj nabiralnik

Vnesite potrditveno kodo, ki smo vam jo
pravkar poslali na test@gmail.com

Nadaljuj

Ponovno pošlji e-pošto

ALI

Opomba

Ob prvi registraciji bo sistem morda zahteval tudi potrditev telefonske številke (SMS-koda) – to je običajen varnostni ukrep in ne pomeni, da bo številka vidna drugim uporabnikom.

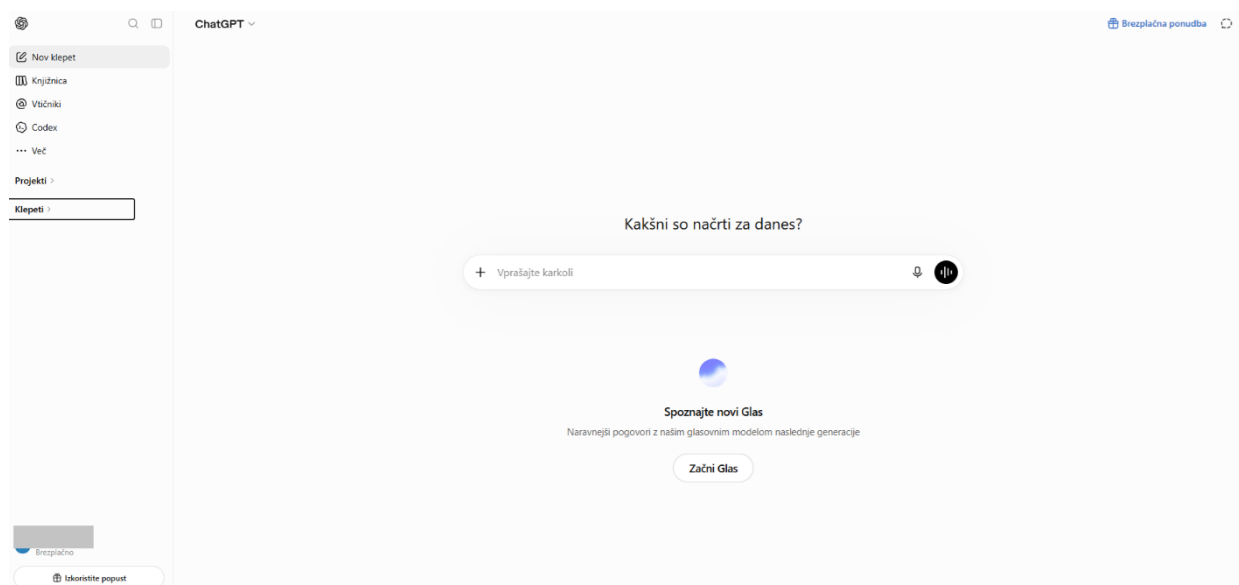
Korak 3: Osnovni podatki

Po prvi prijavi vas sistem lahko vpraša po imenu, morda tudi po datumu rojstva zaradi starostne omejitve. ChatGPT je namenjen osebam, starim najmanj 13 let, uporabniki, mlajši od 18 let, pa za uporabo potrebujejo soglasje staršev oziroma zakonitega skrbnika.

Korak 4: Prvi pogled na vmesnik

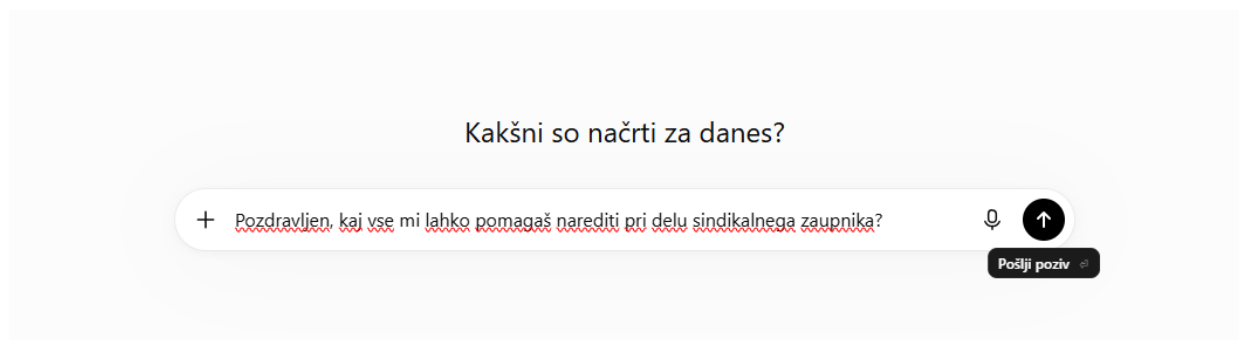
Ko ste prijavljeni, se odpre glavno okno, sestavljeno iz treh delov:

- levo: seznam vaših dosedanjih pogovorov (zgodovina), gumb »Nov pogovor« (New chat);
- na sredini: prostor za trenutni pogovor;
- spodaj na sredini: vnosno polje, kamor vtipkate poziv (prompt), ter ikone za nalaganje datotek, uporabo mikrofona (govorni vnos) in izbiro modela.

Korak 5: Prvi pogovor

V vnosno polje spodaj vtipkajte preprosto vprašanje, npr. „Pozdravljen, kaj vse mi lahko pomagaš narediti pri delu sindikalnega zaupnika?“, in pritisnite Enter ali ikono za pošiljanje (puščica). Odgovor se izpiše postopoma, v realnem času.

Korak 6: Izbira različice (brezplačna/plačljiva)

V spodnjem levem kotu (ali v nastavitvah računa) lahko kadar koli preverite in spremenite naročniški paket:

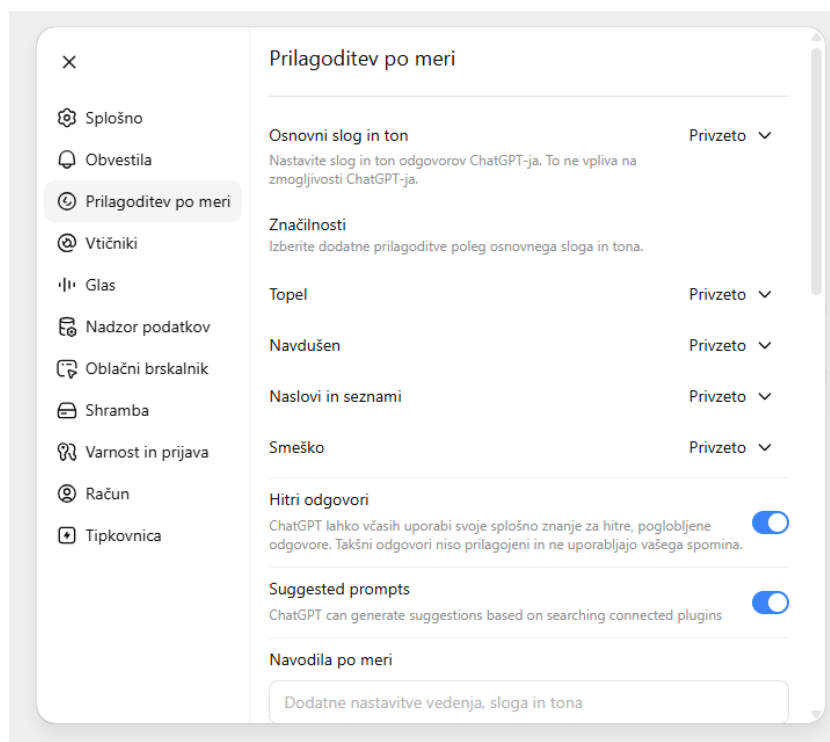
- Brezplačna različica: omogoča uporabo številnih funkcij ChatGPT, pri čemer veljajo določene omejitve uporabe.
- Plačljiva različica: višje omejitve uporabe in širši dostop do naprednejših možnosti.

Za začetek in za večino nalog v tem priročniku zadostuje brezplačna različica.

Korak 7: Prilagoditev ChatGPT po lastni meri

ChatGPT lahko prilagodite svojim potrebam in načinu komuniciranja. V nastavitvah personalizacije lahko določite, kakšen slog in ton odgovorov vam ustreza, ter dodate navodila, ki naj jih ChatGPT upošteva pri pripravi odgovorov. Tako so lahko odgovori že v izhodišču bližje vašemu načinu pisanja in zahtevajo manj naknadnega urejanja.

Do nastavitev dostopate v spodnjem levem kotu prek **profilne ikone → Nastavitve → Prilagoditev po meri**.

Prilagodite lahko na primer:

- **slog in ton odgovorov** – npr. bolj strokoven, jedrnat ali prijazen način komuniciranja;
- **način oblikovanja odgovorov** – npr. kratki in pregledni odgovori, uporaba alinej ali preprostega jezika;
- **navodila po meri** – ChatGPT lahko poveste, kakšne odgovore praviloma želite in kaj naj pri njih upošteva.

Primer poziva (prompt)

Si strokovni pomočnik sindikalnega zaupnika v slovenskem podjetju. Odgovarjaj v slovenščini, v jasnem in razumljivem jeziku, brez nepotrebnega pravnega žargona. Kjer je mogoče, odgovore strukturiraj s podnaslovi ali alinejami. Pri temah s področja delovnega prava opozori, da je treba informacije preveriti tudi pri strokovnjaku.

Nasvet

Prilagoditev po meri ne pomeni, da morate ChatGPT vedno uporabljati na enak način. V posameznem pogovoru mu lahko še vedno naročite, naj odgovor napiše drugače – na primer bolj formalno, krajše ali posebej za določeno ciljno skupino.

Opomba

V nastavitve personalizacije ne vpisujte osebnih podatkov zaposlenih, zaupnih informacij, poslovnih skrivnosti ali drugih občutljivih podatkov.

Korak 8: Namestitev mobilne aplikacije (neobvezno)

Če želite ChatGPT uporabljati tudi na telefonu, v trgovini z aplikacijami (Google Play za Android, App Store za iPhone) poiščite uradno aplikacijo »ChatGPT« avtorja OpenAI in jo namestite. Po namestitvi se prijavite z istim računom kot v brskalniku – vsi pogovori se samodejno sinhronizirajo med napravami.

Kontrolna točka

Preverite: ali se lahko uspešno prijavite v chatgpt.com, ali vidite glavno okno s poljem za vnos, in ali ste uspešno poslali in prejeli odgovor na prvo, preprosto vprašanje.

IV. Kako komunicirati s ChatGPT?

Osrednji element komunikacije s ChatGPT je poziv (prompt) – besedilo, ki ga vnesete kot vprašanje, navodilo ali opis naloge. Bolj ko je poziv jasen in konkreten, boljši in bolj uporaben bo odgovor.

Pojem: Prompt (poziv)

Besedilo, ki ga uporabnik vnese kot izhodišče za razumevanje, kaj želi doseči – lahko je vprašanje, navodilo, opis naloge ali kombinacija podatkov in navodil. Kakovost odgovora umetne inteligence neposredno izhaja iz kakovosti poziva.

Dober poziv običajno vsebuje tri elemente: jasen opis naloge, ustrezen kontekst (kdo ste, za koga pripravljate vsebino, v kakšnih okoliščinah) in natančno opredelitev želenega rezultata (obliko, dolžino, ton).

Primer poziva (prompt)

Povej mi nekaj o pravicah zaposlenih pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Možen odgovor ChatGPT:

Odgovor bo zelo splošen, saj poziv ne pove, za katero državo, panogo ali konkretno situacijo gre, niti v kakšni obliki naj bo odgovor.

Primer poziva (prompt)

Sem sindikalni zaupnik v proizvodnem podjetju v Sloveniji. Pripravi kratek in razumljiv povzetek pravic delavca pri redni odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR-1), vključno z odpovednim rokom in odpravnino. Odgovor naj bo v obliki preproste tabele, primerne za deljenje z zaposlenimi.

Možen odgovor ChatGPT:

Ker poziv jasno določa vlogo, kontekst, konkreten zakon in želeno obliko odgovora (tabela), bo ChatGPT pripravil veliko bolj uporaben in takoj uporaben odgovor.

Nasvet

Če prvi odgovor ni povsem ustrezen, ga lahko izboljšate z dodatnimi navodili, na primer: „Skrajšaj odgovor na pol strani“, „Napiši bolj preprosto, brez pravnih izrazov“ ali „Dodaj še primer iz prakse“. Pogovor s ChatGPT je mogoče – in zaželeno – nadgrajevati korak za korakom.

 Moji zapiski

3 UPORABA UMETNE INTELIGENCE PRI DELU SINDIKALNEGA ZAUPNIKA

V tem poglavju so zbrani konkretni, praktični primeri uporabe ChatGPT pri vsakodnevnih nalogah sindikalnega zaupnika. Vsak primer lahko neposredno prilagodite svoji situaciji – preprosto zamenjajte poudarjene dele besedila s svojimi podatki.

I. Priprava odgovorov na vprašanja zaposlenih

Zaposleni sindikalnemu zaupniku pogosto zastavljajo podobna vprašanja – o dopustu, bolniški odsotnosti, odpovednih rokih, prekovremenem delu ipd. ChatGPT lahko pomaga hitro pripraviti razumljiv, a strokovno korekten prvi odgovor, ki ga nato zaupnik po potrebi dopolni ali preveri.

Primer poziva (prompt)

Zaposlena me je vprašala, kolikšen je odpovedni rok, če po 8 letih dela pri istem delodajalcu sama odpove pogodbo o zaposlitvi. Pripravi kratek, razumljiv odgovor zanjo, ki ga lahko prekopiram v sporočilo, in navedi, da naj natančen rok preveri tudi v svoji pogodbi o zaposlitvi.

Možen odgovor ChatGPT:

ChatGPT pripravi kratko pojasnilo splošnega odpovednega roka po ZDR-1 ter opozorilo, da lahko pogodba o zaposlitvi ali kolektivna pogodba določata drugačen rok.

Opomba

Odgovor ChatGPT je vedno smiselno preveriti z veljavno zakonodajo ali kolektivno pogodbo, preden ga posredujete zaposlenemu kot dokončen odgovor.

II. Povzemanje in razlaga zakonodajnih besedil

Zakonodajna besedila in kolektivne pogodbe so pogosto dolga in zapisana v zahtevnem jeziku. ChatGPT lahko pomaga pripraviti razumljiv povzetek posameznega člena ali poglavja, primeren za deljenje z zaposlenimi.

Primer poziva (prompt)

Prilagam besedilo 104. člena ZDR-1, ki ureja odpoved pogodbe o zaposlitvi v stečajnem postopku ali postopku prisilne likvidacije. Pripravi razumljiv povzetek v treh do petih alinejah, primeren za zaposlene brez pravne izobrazbe. [Prilepite besedilo člena]

Nasvet

Pri povzemanju daljših dokumentov lahko besedilo preprosto prilepite v pogovorno okno ali dokument naložite kot datoteko (npr. PDF ali Word) in ChatGPT prosite, naj ga povzame.

III. Oblikovanje obvestil, vabil in sporočil

ChatGPT je zelo uporaben pri pripravi različnih oblik pisne komunikacije: obvestil članom sindikata, vabil na sestanke, elektronskih sporočil in objav na internih komunikacijskih kanalih (npr. Basecamp, intranet, e-novice).

Primer poziva (prompt)

Pripravi kratko in prijazno vabilo zaposlenim na letni zbor sindikalne podružnice, ki bo v sredo, 15. oktobra, ob 14. uri v sejni sobi. Na dnevnem redu je poročilo o delu v preteklem letu in izvolitev novega odbora. Vabilo naj bo primerno za objavo na oglasni deski in po e-pošti.

IV. Priprava gradiv za pogovore z delodajalcem

Pred sestanki, pogajanji ali posvetovanji z delodajalcem je koristno imeti jasno strukturirana izhodišča: ključne argumente, odprta vprašanja in predlog dnevnega reda. ChatGPT lahko pomaga te elemente urediti v pregledno, uporabno gradivo.

Primer poziva (prompt)

Pripravljam sestanek z direktorjem o predlogu uvedbe gibljivega delovnega časa. Pripravi mi predlog dnevnega reda (5 točk), tri ključne argumente v prid predlogu in tri vprašanja, ki jih lahko postavim, če delodajalec izrazi pomisleke glede organizacije dela.

Nasvet

Gradivo, ki ga pripravi ChatGPT, uporabite kot izhodišče za lastno pripravo – dodajte konkretne podatke o vašem podjetju in svoje izkušnje, saj tega ChatGPT ne pozna.

V. Iskanje in primerjava informacij

ChatGPT lahko pomaga strukturirati in primerjati informacije iz različnih virov – na primer primerjati določbe zakonodaje in kolektivnih pogodb, pregledati dobre prakse pri drugih delodajalcih ali povzeti več virov na isto temo v pregledni obliki, na primer v tabeli.

Primer poziva (prompt)

Primerjaj določbe ZDR-1 in panožne kolektivne pogodbe za dejavnost X glede odmere letnega dopusta za delavca z več kot 25 leti delovne dobe. Jasno loči zakonski minimum od morebitnih dodatnih pravic po kolektivni pogodbi. Rezultat predstavi v pregledni tabeli.

Možen odgovor ChatGPT:

ChatGPT lahko v tabeli prikaže, kaj glede odmere letnega dopusta določa ZDR-1 in kaj panožna kolektivna pogodba, ter izpostavi morebitne dodatne pravice po kolektivni pogodbi. Tako lahko hitro dobite začetni pregled ureditve in razlik med obema viroma.

Opomba

Pri pravnih in drugih aktualnih informacijah vedno preverite datum, veljavnost predpisa in navedene vire. Če ChatGPT uporablja spletno iskanje, lahko poišče novejša informacije, vendar tudi takrat ključne ugotovitve preverite pri izvirnih in uradnih virih.

VI. Organizacija dela in časa

Poleg priprave besedil je ChatGPT uporaben tudi kot pomoč pri organizaciji lastnega dela: pripravi lahko seznam opravil, predlog urnika, povzetek sestanka iz zapiskov ali pomaga razporediti prednostne naloge v tednu.

Primer poziva (prompt)

V tem tednu moram: pripraviti gradivo za sestanek s HR, odgovoriti trem zaposlenim, pripraviti mesečno obvestilo za člane in se udeležiti izobraževanja v četrtek popoldne. Pomagaj mi razporediti te naloge po dnevih od ponedeljka do petka, ob upoštevanju, da imam ob torkih in četrtek dopoldne redne sestanke.

 Kontrolna točka

Preverite: ali ste pri organizacijskih nalogah ChatGPT posredovali dovolj konteksta (roki, obstoječe obveznosti), da je predlog dejansko uporaben?

 Moji zapiski

4 UMETNA INTELIGENCA KOT PODPORA SOCIALNEMU DIALOGU

I. Strukturiranje argumentov za pogajanja in posvetovanja

Pred pomembnejšimi pogajanjmi ali posvetovanji je koristno imeti jasno urejene argumente, seznam odprtih vprašanj in preiščljene scenarije, kako se pogovor lahko razvije. ChatGPT lahko pomaga te elemente pripraviti hitreje in bolj pregledno.

Primer poziva (prompt)

Pripravljamo se na posvetovanje z delodajalcem o predlogu znižanja obsega nadur v naslednjem letu. Pripravi mi tri glavne argumente v prid predlogu, tri možne protiargumente delodajalca in za vsak protiargument predlagaj možen odgovor.

Opomba

Umetna inteligenca ne sprejema odločitev in ne pozna specifik vašega podjetja ali pogajalske dinamike – njena vloga je izključno priprava izhodišč, končno presojo in odločitev pa vedno sprejme človek.

II. Priprava vprašanj za posvete z zaposlenimi in delodajalcem

Kadar želite pred pogajanjmi zbrati mnenja zaposlenih ali pripraviti strukturiran razgovor z delodajalcem, lahko ChatGPT pomaga oblikovati jasna, nevtralna in dobro zastavljena vprašanja.

Primer poziva (prompt)

Pripravi vprašalnik s 6 vprašanji za zaposlene, s katerim želimo pred pogajanjmi o novi shemi nagrajevanja zbrati njihova mnenja in prednostna pričakovanja. Vprašanja naj bodo kratka, nevtralna in razumljiva vsem zaposlenim, ne glede na oddelek.

III. Analiza različnih stališč

ChatGPT lahko pomaga pregledati in primerjati argumente različnih deležnikov – zaposlenih, delodajalca in sindikata – ter izpostaviti morebitne skupne interese in možne kompromisne rešitve.

Primer poziva (prompt)

Tukaj so stališča treh strani glede predloga uvedbe dela od doma: stališče zaposlenih [opis], stališče delodajalca [opis], stališče sindikata [opis]. Primerjaj stališča, izpostavi skupne točke in predlagaj možen kompromis.

Nasvet

Pri tovrstni analizi je pomembno, da v poziv vključite čim bolj natančen in resničen opis posameznih stališč – kakovost analize je namreč odvisna od kakovosti podatkov, ki jih posredujete.

IV. Priprava povzetkov razprav in delovnih gradiv

Iz zapiskov sestanka, posnetih opomb ali daljšega besedila lahko ChatGPT pripravi strukturiran zapisnik, jedrnat povzetek razprave ali gradivo za nadaljnje delo, kar prihrani veliko časa pri administrativnih nalogah.

🗨️ **Primer poziva (prompt)**

Tukaj so moji surovi zapiski s sestanka z vodstvom o reorganizaciji oddelka [prilepite zapiske]. Pripravi jih v obliki zapisnika s točkami: udeleženci, obravnavane teme, sklepi in naloge z roki.

 Kontrolna točka

Preverite: ali je zapisnik, ki ga pripravi ChatGPT, vseboval vse dogovorjene sklepe in ali so navedeni odgovorni ter roki.

 Moji zapiski

5 ETIČNI VIDIKI IN VAROVANJE PODATKOV

I. Kaj lahko in česa ne smemo vnašati v ChatGPT?

Pri delu sindikalnega zaupnika pogosto prihajate v stik z občutljivimi podatki o zaposlenih. Preden v ChatGPT vnesete kakršno koli besedilo, velja pravilo: vsebine, ki jih vnesete, lahko (odvisno od nastavitvev) obdeluje in shranjuje ponudnik storitve, zato osebnih in zaupnih podatkov praviloma ne vnašamo.

- Dovoljeno: splošna, anonimizirana vprašanja (npr. „Kolikšen je zakonsko določen odpovedni rok pri odpovedi iz poslovnega razloga?“).
- Dovoljeno: besedila zakonov, kolektivnih pogodb ali internih aktov, ki niso zaupne narave.
- Ni priporočljivo: imena, priimke, EMŠO, naslove ali druge identifikacijske podatke zaposlenih.
- Ni priporočljivo: podatki o članstvu v sindikatu ter podrobnosti o konkretnem disciplinskem, zdravstvenem ali osebnem primeru posameznega zaposlenega.
- Ni priporočljivo: poslovno zaupni podatki podjetja (npr. nerazkriti finančni podatki, poslovne skrivnosti).

Opomba

Če morate obravnavati konkreten primer, podatke pred vnosom anonimizirajte – zamenjajte imena z oznakami (npr. „zaposleni A“), izpustite datume rojstva, naslove in druge identifikacijske podatke. V nastavitvah računa lahko dodatno preverite možnost, da se vaši pogovori ne uporabljajo za izboljševanje modelov. Kadar želite več zasebnosti, lahko uporabite tudi začasni pogovor (Temporary Chat), ki se ne shrani v zgodovino pogovorov in se ne uporablja za izboljševanje modelov. Te možnosti zmanjšujejo tveganje, ne spreminjajo pa osnovnega pravila: osebnih, zdravstvenih, sindikalnih in drugih občutljivih podatkov, iz katerih je mogoče prepoznati konkretnega zaposlenega, v ChatGPT praviloma ne vnašamo.

II. Varstvo osebnih podatkov (GDPR) pri delu sindikalnega zaupnika

Splošna uredba o varstvu podatkov (GDPR) in slovenski Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) veljata tudi pri uporabi orodij umetne inteligence. Sindikalni zaupnik mora biti pri ravnanju z osebnimi podatki zaposlenih še posebej previden, saj pri svojem delu pogosto dostopa do občutljivih osebnih podatkov. Mednje sodi tudi podatek o članstvu v sindikatu, ki je po GDPR posebna kategorija osebnih podatkov.

Ključna načela, ki jih velja upoštevati: podatke obdelujte le v obsegu, ki je nujno potreben (načelo minimizacije), jih ne hranite dlje, kot je potrebno, in jih ne delite z orodji ali osebami, ki jim zaposleni niso izrecno zaupali podatkov.

Pojem: GDPR

Splošna uredba EU o varstvu podatkov (General Data Protection Regulation), ki ureja obdelavo osebnih podatkov fizičnih oseb v Evropski uniji.

III. Preglednost in ohranjanje zaupanja zaposlenih

Zaupanje zaposlenih je temelj vloge sindikalnega zaupnika. Uporaba umetne inteligence naj bo zato pregledna in odgovorna – smiselno je, da zaposlene seznanim, da pri pripravi splošnih gradiv (npr. povzetkov zakonodaje) uporabljate tudi orodja umetne inteligence, obenem pa jih pomirite, da njihovi osebni podatki niso del tega procesa.

 Nasvet

Odprta komunikacija o uporabi umetne inteligence (npr. kratko pojasnilo na sestanku ali v internem gradivu) krepi zaupanje in prepreči morebitne pomisleke ali nesporazume.

 Moji zapiski

6 OMEJITVE UMETNE INTELIGENCE IN POMEN ČLOVEŠKE PRESOJE

I. Napačne in izmišljene informacije (»halucinacije«)

Pojem: Halucinacija

Pojav, ko umetna inteligenca poda samozavesten, a vsebinsko napačen ali izmišljen odgovor – na primer navede neobstoječ zakon, napačen datum ali izmišljen vir.

Do halucinacij prihaja, ker jezikovni modeli, kot je ChatGPT, ne „vedo“ dejstev v klasičnem pomenu, temveč na podlagi naučenih vzorcev predvidevajo, katera beseda ali trditev najbolj ustreza kontekstu. Zato lahko z veliko samozavestjo predstavijo tudi netočne informacije.

Opomba

Vsak podatek, ki ga boste uporabili pri pomembni odločitvi, pravnem vprašanju ali komunikaciji z zaposlenimi, preverite pri zanesljivem, izvirnem viru – zakonu, uradni kolektivni pogodbi ali strokovnjaku.

II. Pristranskost podatkov in tveganje diskriminacije

Modeli umetne inteligence so naučeni na ogromnih količinah besedil iz spleta, knjig in drugih virov, ki lahko vsebujejo tudi pristranskosti – na primer stereotipe glede spola, starosti ali narodnosti. Te pristranskosti se lahko nezavedno odražajo tudi v odgovorih ChatGPT.

Pri delu sindikalnega zaupnika, kjer je enakopravna obravnava zaposlenih ključnega pomena, je zato pomembno odgovore kritično presojati in biti pozoren na morebitne pristranske formulacije, preden jih uporabite ali delite naprej.

III. ChatGPT ni pravni, medicinski ali finančni svetovalec

ChatGPT lahko izjemno koristno pomaga pri razumevanju splošnih načel in pripravi osnutkov, ne more pa nadomestiti strokovnjaka na področjih, kjer imajo odločitve pomembne pravne, zdravstvene ali finančne posledice. V takih primerih je odgovore ChatGPT treba obravnavati kot izhodišče za nadaljnje preverjanje, ne kot dokončen strokovni nasvet.

Opomba

Pri kompleksnejših pravnih vprašanjih (npr. odpoved pogodbe o zaposlitvi, disciplinski postopek) se vedno posvetujte s pravnikom ali pristojno pravno službo sindikata.

IV. Pomanjkanje konteksta in dolgoročnega pomnjenja

ChatGPT ne pozna posebnosti vašega podjetja, internih pravilnikov, zgodovine odnosov z delodajalcem ali okoliščin posameznega primera, razen če mu jih sami posredujete znotraj pogovora. Prav tako si (odvisno od nastavitev) morda ne zapomni podrobnosti iz prejšnjih, ločenih pogovorov.

 Nasvet

Če želite, da ChatGPT upošteva določen kontekst (npr. specifiko vašega podjetja), ga na kratko opišite na začetku pogovora – to bistveno izboljša kakovost in relevantnost odgovorov.

 Moji zapiski

7 POGOSTA VPRAŠANJA (FAQ)

V tem poglavju najdete kratke odgovore na vprašanja, ki si jih sindikalni zaupniki pri uporabi ChatGPT zastavljajo najpogosteje.

V: Kaj je razlika med brezplačno in plačljivo različico ChatGPT?

O: Brezplačna različica omogoča uporabo številnih funkcij ChatGPT, pri čemer veljajo določene omejitve uporabe. Plačljiva različica omogoča višje omejitve uporabe ter širši dostop do naprednejših možnosti. Za večino nalog v tem priročniku zadostuje brezplačna različica.

V: Ali si ChatGPT zapomni pretekle pogovore?

O: Odvisno od nastavitvev. ChatGPT si lahko znotraj istega pogovora zapomni kontekst, med različnimi ločenimi pogovori pa privzeto ne, razen če je omogočena funkcija pomnjenja (Memory), ki jo je mogoče vklopiti ali izklopiti v nastavitvah.

V: Ali smem v ChatGPT vnesti osebne podatke zaposlenih?

O: Ne, oziroma le izjemoma in v anonimizirani obliki. Imena, EMŠO, naslove in druge identifikacijske podatke pred vnosom nadomestite z oznakami (npr. „zaposleni A“). Več o tem v poglavju 5.

V: Kaj storim, če dobim napačen ali zavajajoč odgovor?

O: Odgovor kritično presodite in ga preverite pri zanesljivem viru (zakon, kolektivna pogodba, strokovnjak). ChatGPT lahko tudi neposredno prosite, naj navede vire ali naj še enkrat preveri svoj odgovor.

V: Kako preverim, ali je odgovor pravilen?

O: Primerjajte odgovor z uradnim virom (npr. besedilom zakona na portalu pirs.si), po potrebi vprašajte kolega ali strokovnjaka, in bodite posebej pozorni pri konkretnih številkah, datumih in pravnih določbah.

V: Ali lahko ChatGPT uporabim za pripravo pravnega dokumenta?

O: Lahko ga uporabite za pripravo osnutka (npr. osnutek dopisa ali internega pravilnika), ne pa kot dokončen, pravno preverjen dokument. Končno različico naj pred uporabo pregleda pravnik ali pristojna pravna služba.

V: Ali lahko ChatGPT išče informacije po spletu?

O: Da. ChatGPT lahko išče informacije po spletu in navaja uporabljene vire, spletno iskanje pa je na voljo tudi v brezplačni različici. Ker ni nujno, da bo spletno iskanje uporabljeno pri vsakem odgovoru, je predvsem pri pravnih vprašanjih priporočljivo ChatGPT izrecno naročiti, naj preveri trenutno veljavno zakonodajo, relevantno sodno prakso in uradne vire.

 Opomba

Tudi kadar ChatGPT uporabi spletno iskanje in navede vire, lahko informacije napačno razume, povzame ali poveže. Pri pravnih vprašanjih zato vedno preverite ključne ugotovitve in navedene določbe tudi v izvirnem uradnem viru, npr. v PISRS, Uradnem listu Republike Slovenije ali uradnih zbirkah sodne prakse.

8 GLOSAR POJMOV

V nadaljevanju so v preprostem in razumljivem jeziku razloženi ključni pojmi, uporabljeni v tem priročniku.

Umetna inteligenca (UI)	Področje računalništva, ki razvija sisteme, sposobne opravljati naloge, ki so tradicionalno zahtevale človeško razumevanje in sklepanje.
Generativna umetna inteligenca	Podvrsta umetne inteligence, ki ustvarja novo vsebino (besedilo, sliko, zvok, video) na podlagi naučenih vzorcev.
ChatGPT	Orodje generativne umetne inteligence podjetja OpenAI, namenjeno pogovoru, ustvarjanju in obdelavi besedila.
GPT	Generative Pre-trained Transformer – vrsta jezikovnega modela, na kateri temelji ChatGPT.
Veliki jezikovni model (LLM)	Angleško Large Language Model – model umetne inteligence, naučen na ogromnih količinah besedila, sposoben razumeti in ustvarjati naravni jezik.
Prompt (poziv)	Besedilo, ki ga uporabnik vnese kot vprašanje, navodilo ali opis naloge in je izhodišče za odgovor umetne inteligence.
Halucinacija	Samozavesten, a vsebinsko napačen ali izmišljen odgovor umetne inteligence.
Token	Osnovna enota besedila (približno del besede), ki jo jezikovni model obdeluje; dolžina pogovora je omejena s številom tokenov.
Klepetalni robot (chatbot)	Računalniški program, namenjen pogovoru z uporabnikom v naravnem jeziku.
Prilagojena navodila (Custom Instructions)	Nastavitev v ChatGPT, s katero uporabnik enkrat opredeli svoj kontekst in želeni način odgovarjanja za vse prihodnje pogovore.
Kontekstno okno	Količina besedila (merjena v tokenih), ki si jo model lahko hkrati „zapomni“ znotraj enega pogovora.
Multimodalnost	Sposobnost modela, da poleg besedila razume in ustvarja tudi druge vrste vsebin, npr. slike ali zvok.
Začasni pogovor (Temporary Chat)	Način pogovora v ChatGPT, ki se ne shrani v zgodovino pogovorov in se ne uporabi za prilagajanje odgovorov; primeren je za občutljivejše naloge.

9 KONTROLNI SEZNAM ZA VARNO, ODGOVORNO IN UČINKOVITO UPORABO CHATGPT

Ta kontrolni seznam si lahko natisnete ali shranite kot hiter pripomoček – prehodite ga vsakič, ko s ChatGPT pripravljate pomembnejše gradivo.

I. Pred uporabo ChatGPT

- ☐ Jasno mi je, kaj želim doseči in za koga je vsebina namenjena.
- ☐ Preveril sem, da noben del besedila, ki ga bom vnesel, ne vsebuje osebnih ali zaupnih podatkov.
- ☐ Po potrebi sem podatke anonimiziral (imena zamenjal z oznakami).

II. Pri oblikovanju poziva

- ☐ V pozivu sem navedel jasen kontekst (kdo sem, za koga pripravljam vsebino).
- ☐ Natančno sem opredelil želeni rezultat (obliko, dolžino, ton).
- ☐ Po potrebi sem priložil ali prilepil izvirno besedilo, na katerem naj ChatGPT gradi odgovor.

III. Po prejemu odgovora

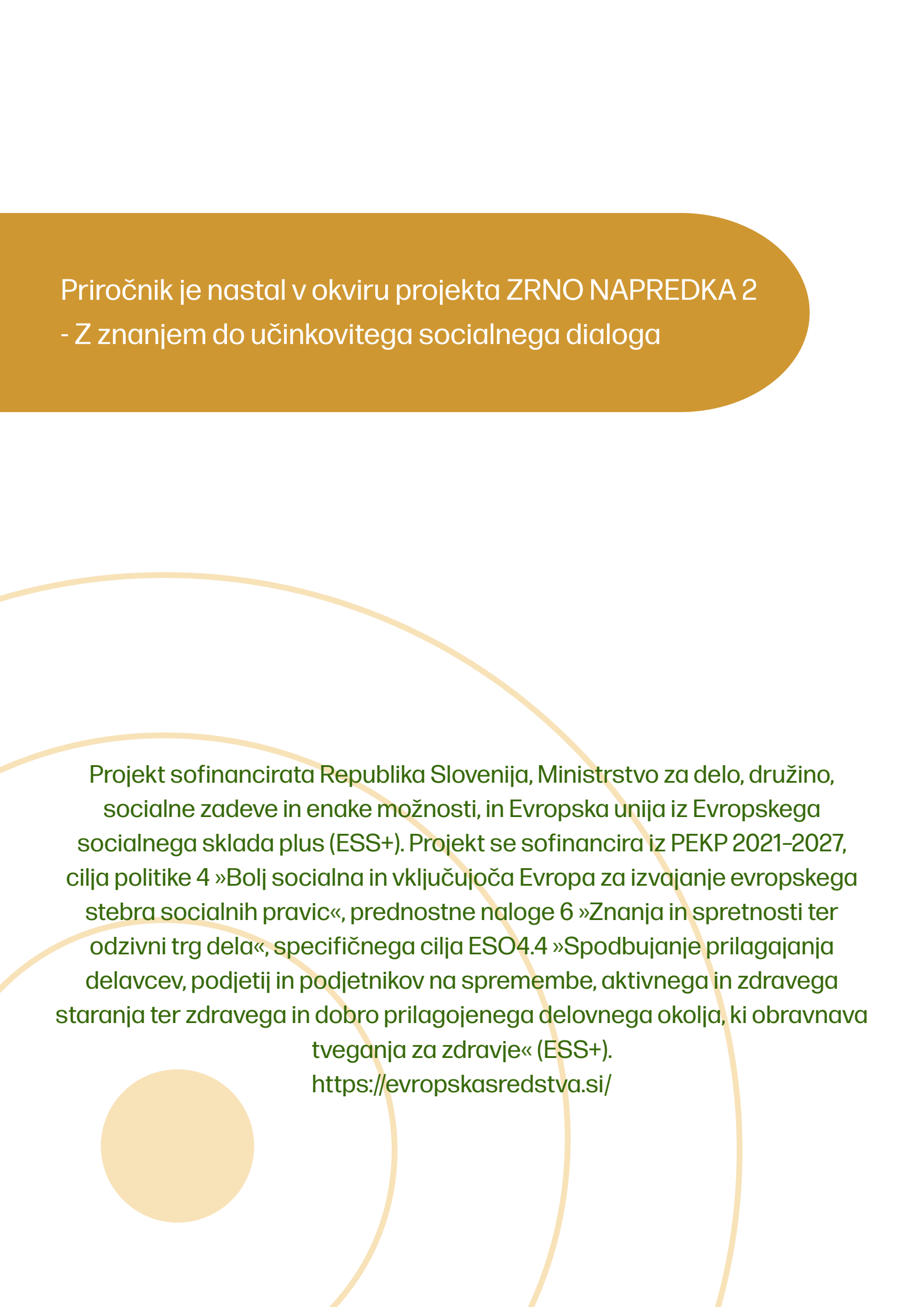
- ☐ Odgovor sem kritično prebral in preveril, ali je smiseln in skladen z znanim mi stanjem.
- ☐ Konkretno pravne, številčne ali dejanske navedbe sem preveril pri izvirnem viru.
- ☐ Pozoren sem bil na morebitne pristranske ali neustrezne formulacije.

IV. Pred uporabo ali deljenjem pripravljenega gradiva

- ☐ Gradivo sem jezikovno in vsebinsko pregledal ter po potrebi dopolnil s svojim znanjem.
- ☐ Pri pravno občutljivih vsebinah sem gradivo dal v pregled pravniku ali pristojni službi.
- ☐ Prepričan sem, da gradivo ne razkriva osebnih ali zaupnih podatkov zaposlenih.

☒ Kontrolna točka

Ta priročnik in kontrolni seznam lahko kadar koli znova uporabite – umetna inteligenca se hitro razvija, osnovna načela varne in odgovorne uporabe pa ostajajo enaka.

Priročnik je nastal v okviru projekta ZRNO NAPREDKA 2 - Z znanjem do učinkovitega socialnega dialoga

Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus (ESS+). Projekt se sofinancira iz PEKP 2021-2027, cilja politike 4 »Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic«, prednostne naloge 6 »Znanja in spretnosti ter odzivni trg dela«, specifičnega cilja ESO4.4 »Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje« (ESS+).

<https://evropskasredstva.si/>